

Otroška doba.

Márica II.

elo in igra, oboje nam preganja dolg čas, razlika pa je med njima ta, da igra služi le v zabavo, dočim je od dela navadno odvisna naša eksistenca. Delo je nekaj potrebnega — boj za obstanek — igra pa je tako rekoč dišava, katera nam sladi ure našega odmora v poznejših zrelih letih, a v otroški dobi je pa celo podlaga vsemu nadaljnemu resnemu delovanju. Otrokove moči so slabe. Treba jih je razvijati in utrjati, kar se doseže z igro. Razločujemo pa dve vrsti iger in sicer take, ki se ozirajo bolj na telo in gibčnost mišic in pa take, ob katerih deluje samo duh. Za otroke so prve igre mnogo bolj važne, kajti kolikor zahteva telesna igra tudi sodelovanje in prisotnost duha, zadostuje otroku v predšolski dobi. In baš ta doba je delala in dela tudi dandanes preglavice ne le materam, ampak tudi resnim glavam imenitnih pedagogov.

Fröbel, oče otroških vrtcev, razločuje v razvoju človeka tri dobe in sicer detinsko, otroško in ono, v katerej otrok hodi v šolo. Ko začne otrok govoriti, prekorači tudi prag, kateri vodi iz detinske v otroško dobo, ki je pri njem doba igre. In ker je baš ta doba s svojimi vtisi odločilna za poznejše življenje, vstvaril je Fröbel otroške vrtce, v katerih naj bi se vzgojevali s pomočjo igre in pripravljali otroci igranje za prihodnje resno delovanje v šoli. Imenitna ideja! Sosebno na prid takim otrokom, kateri so zapuščeni, to se pravi, katerih stariši so primorani iti po svojem poslu s trebuhom za kruhom. Kakšna dobrota za mater, katera mora iti na vsakdanje delo, da z lahkoj vestjo pošlje zjutraj otroke v dobre roke v otroški vrtec, kaj ne da, a da bi Fröbel mogel videti, kako se izvajajo njegove imenitne misli, bilo bi mu žal, da je poklical v življenje otroški vrtec, v katerega se zaganjajo v novejšem času spet mnogi pedagoški voditelji, mené, da naredi otroški vrtec otroke starikavo pametne in da sploh neha biti otrok v otroškem vrtcu otrok. Kritika seveda ne napoveduje boja principu sistema, ampak pretiravanju Fröbelovih idej, vendar pa nas uči, da ni vse zlato, kar se sveti.*) Vsaka stran ima pač svoje dobre in slabe strani, tako tudi otroški vrtec. Za otroke iz proletarijata je velika dobrota, a kdor lahko sam nadzoruje svojo deco, naj jej ne krati brezskrbne otroške dobe, predno je ni

*) Opomba pis. V svojem življenju bila sem samo v enem otroškem vrtcu, kjer nisem obžalovala otrok in to je bilo v otroš. vrtcu pri Sv. Ivanu poleg Trsta. Ondašnja vrtnarica je pa mati in s tem je povedano vse.

primoran poslati v šolo, kajti oni trenutek, ko obesi mati otroku na šibki hrbet prvikrat šolsko torbico, naloži mu tudi prvo breme skrbij, tako rekoč kal, katera poganja bujno, oh in kako bujno!

Le primerjajmo dva otroka! Jeden je užival otroško dobo po svoje pod materinim nadzorstvom, drugi pa na komando otroškega vrtca! Prvi je podoben svežej cvetki, na katerej trepeče kapljica jutranje rose, drugi je seveda tudi podoba cvetke, izrezljane in zvite iz papirja brez rose, brez duha. Vse je nekako umetno na njem in le malo je naravnega. V otroškem vrtcu se vrši vse po ukazih, igrajo se na komando, pojejo na komando, podobe zlagajo na komando, like šivajo po predpisih, vse nekako mehanično, samostojnega delovanja tu ni. Poglejmo si otroke doma. Koliko domišljije, kakšna improvizacija! Mati je v kuhinji. Deklice se spravijo k punicam, dečki pa so videli ondan tam nekje na sprehodu ribiča ob njegovem poslu. Na očetove palice navežejo špago, na katere konec obesijo kaj težkega, da je napeta do tal. Po tleh pa nastavijo par copat in potem hajd na stole in mize!

Palica je trnek, copate so ribe, katere love ribiči zmagonosnih obrazov.

Ali pa drug primer. Šolo bi radi imeli! Dà, šolo, a table ni, kreda bi se že dobila. »Ala«, pravi Milica, »že vem, za tablo naredimo tisto desko, na katerej dela mati rezance.« »Seveda«, modruje Stanko, »pa deska je bela, kreda tudi, nič se ne bo poznalo, kaj bomo pisali. V šoli imamo črno tablo.« No, tretja glavica spravi jih iz zadrege, rekoč, da pač morajo pisati črno na belo in pogodi, da bi dobro bilo oglje. Živela ideja! In kakšna čast za neuko desko, na katerej so se doslej delali sami rezanci in druge močnate jedi za želodec, sedaj pa nakrat pride med take učenjake! Mati seveda ni baš vesela, zagledavši učene šire šare »črne šole«, na svoje, vedno snažnej deski, a čuditi se mora vendar iznajdljivosti svojih otrok in kdo ve za mater, ki ne bi občudovala svoje dece!

Ali recimo, otroci bi radi imeli trgovino. Dà, proso, riž, fižol, staro blago, ki se prodaja za novo, se že nanosi skupaj, a denar, denar! Pozimi se nareže iz papirja prav tako kovani drobiž, kakor petaki, desetaki itd., poleti je pa iz papirja res samo papirnati denar. za črne krajcarje in bele »zeksarje« pa se poda kakor nalašč okroglo listje deteljiščno.

Tudi vlak si znajo sestaviti prav dobro. Stol za stolom se zveže s špago, spredaj pa je »lukamatija«, to je deček, ki si je napolnil usta z vodo, da seveda »buha« tako, kakor pravi vlak. Poslednja

igra materi nikakor ni všeč, ker jako ropoče, kakor je pač neizogibno na vlakih in pa ker stroj preveč zmoči pohištvo.

Oh, in koliko primerov samodelovanja otroškega duha bi še lahko našela iz lastne izkušnje in iz opazovanja, koliko imenitnih govorov, katere sem ujela, prisluškovaje igrajočo se deco, s katero govori vsak kamen, vsako drevo! Kako pa se naj samostojno razvija otrok v današnjih otroških vrtcih, katere bi Fröbel brez malih izjem zavrgel kot ironijo svojih človekoljubnih načel.

Blagor otroku, kateri se svobodno razvija do šolske dobe pod varstvom domače hiše, o katerej pravi Daudet: »Hiša, v katerej smo živeli kot otroci, ni zidana iz kamena, ampak iz spominov.« Skoz to okno spuščala sta z bratcem balončke iz milnice in štela ljudi. Oni, kateri so prišli dol, so bili tega, oni, kateri so šli gor, so bili onega. Delala sta črte in jih potem štela, kateri je imel več, moral je dati onemu to ali to, o čemer sta se bila pogodila poprej. V tem kotu so bile punice, v onem je bil hlev za konja, tam je sedela navadno mati in šivala, včasih je prisedel k njej i oče ali se celo poigral z nami itd. itd.

In kakšna zabava je, gledati otroke pri igri, v katero se odrasli naj ne mešajo nikoli, izjemši če so — povabljeni. Opazuje jih pač naj materino oko, kajti pravi se, da se človek nikjer ne spoznava tako dobro, kakor v jezi, pri vinu in pri igri. Ravno pri igri pokaže človek, seosebno otrok, svoj značaj, svojo individualnost, katera je tako merodajna za vzgojo!

Mogoče da me zavrne kdo, češ, te igre so sama zabava, otroški vrtec pa nagraja otroka z uspehi! Različne izšivane podobe in druge predmete iz stroke prepletanja in pletenja prinašajo otroci domov. Dà, dà, vse lepo, a če se otrok igra doma, tudi dela in če se poleg še zabava, mu je to največji uspeh. Sploh se pa tudi doma igraje navaja takemu poslu, ki ga razveseljuje z vidnimi uspehi in mu poleg krepi duha in telo. Seveda je to možno — navadno le otrokom izven mest, da se jim n. pr. odkaže majhna gredica in da se jim nabavijo grabljice, mala motika in drugo potrebno orodje en miniature, s katerim obdelujejo svoje »polje«, ravna se po odraslih. Dá se jim tudi semena, seveda pa se morajo mladi gospodarčki in gospodinje tudi navajati, kaj in kako in zakaj. Kakšno veselje, kakšen ponos, če vzcvetó deklicam prve cvetke lastnega truda, kolika sreča za dečke, ko vidijo iti v klas plod svojega »znoja«! In poleg tega so bili otroci samodelavni in so se gibali na planem. Pozimi pa, ko to ni možno, v tolikej meri, kakor poleti, mora se skrbeti, da lahko nadomestijo to pomanjkanje v sobi s pomočjo telovadbe. Orodje za

telovadbo v sobi dobi se dandanes tako po ceni, da bi ga naj ne pogrešala deca v nobeni obitelji. Ročke, drog itd. imajo prostor tudi v malem stanovanju. Opomniti je pa tudi, da telovadba v sobi nikakor ne škoduje odraslim, samo pretiravati ne!

Nekateri tudi menijo, da za deklice ne velja to, kar za dečke, z ozirom na igre. Kneipp pa pravi, da je v otroškeji dobi vsejedno, kar se dostaje telovadbe in gibanja, recimo torej nekako brezspolna doba — doba igre. Kneipp zavrača s slanoj ironijoj sploh take matere, katere že v zgodnjej mladosti začnejo vtepati pravila svetovne etikete v nič hudega sluteče glavice svojih otrok. Tu je mera v centimetrih, kako velik sme biti korak, da ni nedostojen pri deklicah, koliko se smejo raztegniti nežna usteca in koliko zobkov se sme videti pri smehu, kako se mora in kako se ne sme kretati pri korakanju, sedanju itd. Najlepša steza, po katerej se pride na stopinjo afektovanih punčik ali celo opic.

Igrače, katere se dajo otrokom v roke, naj bodo preproste in trdne. Ako ni dečku kaj prav na njih, naj svobodno popravlja nedostatke roka njegove samodelavnosti. Najrajši pa imajo otroci take igrače, katere si izdelajo sami, če so še tako priproste. Tudi preobislplejo naj se ne otroci z igračami, kajti preveč škoduje tudi tukaj.

Končno pa še besedo o materah, ki so v vednem strahu za svoje ljubčke. Celo naravno, da človek neguje in da trepeče za svoj najdražji zaklad, a z vednim zabičevanjem: »Pazi, da se ti kaj ne zgodi! Ne tekaj preveč, da se ne prehladiš!...« jemlje se otrokom pogum, da postanejo nekako mevžasti. Poznala sem gospoda, kateremu so rekli, naj hodi na lov, na kar jim je odgovoril: »Seveda, šel bi, ugaja mi ta šport, a pomislite, kakšne nesreče se dogajajo na lovih! Kaj pa, da bi me kateri obstrelil!« Pozimi so ga spet vabili na led, a brezuspešno, kajti na ledu si človek lahko zlomi nogo ali roko ali oboje ali si celo razbije svojo glavo. Bogme, po tem takem bi si pa človek najmanj upal v postelj, kajti navadno se umira na postelji!

Ako se pa končno pripeti kakšna nesreča malčku pri igri, ne ga obžalovati in pomilovati, ampak dvigniti so mora v svojej moči, da gleda z nekako zaničljivostjo in preziranjem na svojo smolo. Recimo n. pr. Milanček je padel in se v istem trenutku zavedel precej občutljivo, kje mu tiči nasek na licu. Nikar mu hiteti obupano na pomoč, čeprav že »nabira« na jok, ampak pomaga naj si sam. Pripetilo se je že večkrat na veliko zabavo odraslih, da so se pošalili z na tleh ležečim junakom, velejši mu: »Hitro pojdi sem, da te dvignem!« Milanček je res vstal in tekal k materi, a prišedši k njej,

pogledal neverjetno na prostor, kjer je prej ležal in v tem pozabil na svoje bolečine. Punice se navadno ne dajo tako speljati na led. Nekdo je pravil, da je njegova triletna hčerka storila na ta ironični svet tako, da je prišla po štirih k njemu in mu pomolila ročice, da jo je dvignil.

Otroška doba s svojimi igrami je podlaga in priprava za prihodnje življenje; glejmo, da bo podlaga dobra, kajti na pesek in pa v oblake je zidanje prazno delo. V otroku pri igri zrcali se ves bodoči človek, kateri naj bi bil trden, neupogljiv, neizprosljiv, mož jeklen v boju za pravičo in blagor človeštva.

Usoda.

Uh... grozna bila je pošast,	Peklenski čula sem krohot,
Za manoj je besnela,	Pošast me je zgrabila,
Pogubna njena sapa že	Rešitve ni je bilo več —
Krog mene je zavela.	Čprav sem roke vila.

V pomoč svetove klicala
 Nebeškega sem svoda —
 A ta pošast me še drži,
 Uh... moja je usoda.

Kristina.

Hudi grad.

Piše Milan Sanjár.

(Dalje).

Kmalu zatem je stopil iz kolibe v temno, deževno noč. Grajske travnike so bili prejšnji dan pokosili in danes pred grozečo nevihto spravili seno v kupe, zato je krenil kar naravnost proti Gradniku.

V gosti temi se je zdaj in zdaj zaletel v seneno, duhtečo kopo. Ko je prišel do gozdnate strmine, tudi ni moglo dalje njega vajeno okó razbrati stopinj.